

УДК 342.351.74(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-2-8>**Серета Валерій В'ячеславович,**

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права і процесу,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна

Єсімов Сергій Сергійович,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративно-правових дисциплін,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9327-0071>

ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

***Анотація.** У статті на підставі комплексного системного аналізу розглянуто поняття механізму забезпечення правопорядку під час проведення масових заходів у контексті чинного адміністративного законодавства як правового явища, яке обумовлює захист прав і свобод людини та громадянина під час реалізації конституційного права на участь у зборах, мітингах, вуличних походах, демонстраціях. Аналіз ролі органів влади в адміністративно-правовому механізмі забезпечення правопорядку в період підготовки та проведення масових заходів має суттєве практичне та теоретичне значення. Вказано, що реалізація конституційного права громадян полягає у створенні та оптимізації адміністративно-правового механізму, що застосовується під час масових заходів. Зазначено, що масові заходи незалежно від внутрішнього змісту відрізняються організованими діями значної кількості людей. Це має базуватися на чіткому правовому регулюванні порядку організації та проведення, професійних діях органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, у тому числі Національної поліції. Розглянуто категорії «правопорядок», «правомірна поведінка», «механізм забезпечення», «адміністративно-правовий механізм забезпечення правопорядку під час масових заходів». Логічним підсумком правового регулювання суспільних відносин у сфері масових заходів є правопорядок як складова частина громадського порядку та публічної безпеки. Порядок організації та проведення масових заходів регламентується адміністративно-правовими нормами. Суспільні відносини у сфері масових заходів схильні до адміністративно-режимного регулювання. Адміністративно-правового механізму забезпечення правопорядку під час масових заходів – це комплекс застосовуваних уповноваженими органами адміністративно-правових засобів управлінського впливу на суспільні відносини, що складаються при підготовці, організації та проведенні масових заходів з метою забезпечення правопорядку. Основним владним органом, який реалізує повноваження у сфері забезпечення правопорядку, є Національна поліція, яка захищає право громадян на мирні збори у різних формах.*

***Ключові слова:** Національна поліція, мітинг, демонстрація, вуличний похід, адміністративно-правове регулювання, органи влади.*

Sereda Valery, Yesimov Serhiy. THE CONCEPT OF THE MECHANISM FOR ENSURING LAW AND ORDER DURING MASS EVENTS

***Abstract.** The article, based on a complex system analysis, examines the concept of a mechanism for ensuring law and order during mass events in the context of current administrative legislation as a legal phenomenon that determines the protection of the rights and freedoms of a person and a citizen during the exercise of the constitutional right to participate in meetings, rallies, street marches, demonstrations. The analysis of the role of authorities in the administrative and legal mechanism for ensuring law and order during the preparation and holding of mass events has significant practical and theoretical significance. It is indicated that the implementation of the constitutional right of citizens consists in the creation and optimization of the administrative and legal mechanism used during mass events. It is noted that mass events, regardless of their internal content, are characterized by organized actions of a significant number of people. This should be based on clear legal regulation of the order of organization and conduct,*

professional actions of state authorities, local self-government bodies, law enforcement agencies, including the National Police. The categories "law and order", "lawful behavior", "enforcement mechanism", "administrative-legal mechanism for ensuring law and order at mass events" considered. The logical conclusion of the legal regulation of public relations in the field of mass events is law and order as a component of public order and public safety. The procedure for organizing and conducting mass events regulated by administrative and legal regulations. Public relations in the field of mass events are subject to administrative and regime regulation. The administrative-legal mechanism for ensuring law and order at mass events is a set of administrative-legal means of management influence on social relations used by authorized bodies during the preparation, organization and conduct of mass events with the aim of ensuring law and order. The main authority exercising powers in the field of law enforcement is the National Police, which protects the right of citizens to peaceful assembly in various forms.

Key words: National police, rally, demonstration, march, administrative and legal regulation, authorities.

Вступ. Соціальна функція масових заходів полягає у можливості вираження суспільної активності громадянами у межах наявного правового поля. Реалізація зазначеної функції має відбуватися в обстановці громадського спокою та порядку, що охороняється адміністративно-правовим режимом. Цей режим, спрямований на забезпечення правопорядку, вводиться в дію та функціонує шляхом формування особливого адміністративно-правового механізму. Правопорядок є обов'язковою умовою для безперешкодного функціонування названих правовідносин. Відповідно, правові акти, які стосуються забезпечення правопорядку під час масових заходів, мають мати механізм реалізації. Особливого значення дані правовідносини набувають у період підготовки та проведення виборів. Динаміка стану громадського порядку щодо організації відповідних заходів характеризується політичною складовою.

Важливе значення для розробки проблеми мали праці вчених: В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, В. М. Бевзенка, А. І. Берлача, Ю. П. Битяка, П. В. Діхтієвського, І. С. Гриценка, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, Л. Є. Кисіль, М. В. Коваліва, А. А. Козловського, В. К. Колпакова, О. В. Кузьменко, В. І. Курила, Є. В. Курінного, Р. С. Мельника, В. Я. Настюка, Н. М. Оніщенко, О. І. Остапенка, В. Е. Рубаника, А. О. Селіванова, М. М. Тищенко, О. І. Харитонові, Я. М. Шевченко, Ю. С. Шемчушенка та інших. Окремі раніше зроблені висновки певною мірою втратили актуальність у зв'язку зі зміною законодавства. Нові вимоги часу ставлять нові завдання, пов'язані з реалізацією та

забезпеченням масових заходів, які необхідно досліджувати.

Метою статті є дослідження поняття механізму забезпечення правопорядку під час проведення масових заходів.

Матеріали та метод. Методологія та методика проведеного дослідження базуються на діалектичному методі пізнання. Як інструмент наукового пізнання використовується системний підхід, що дозволяє розглянути наявний порядок організації та проведення масових заходів як цілісну категорію. Для виявлення загальних рис та особливостей правових елементів використовувався порівняльно-правовий метод. Застосовувалися загальнонаукові способи пізнання: формально-логічний, структурно-функціональний. Використані наукові методи забезпечують обґрунтованість одержаних наукових результатів.

Результати. Концепція запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів передбачає розробку адміністративно-правовий режимів, що є основою механізму забезпечення правопорядку під час підготовки та проведення масових заходів [1]. Дія адміністративно-правового механізму забезпечення правопорядку має правоохоронну спрямованість. Системний характер цієї діяльності зумовлює необхідність розгляду теоретичних основ та характеристики механізму забезпечення правопорядку при масових заходах.

М. С. Ковтун та А. О. Іванюк вказують, що, з'ясовуючи зміст поняття «масові заходи», необхідно зауважити, що єдиного законодав-

чого визначення до цього часу не вироблено. Ця обставина обтяжує можливість розкрити характерні риси цього поняття та відмежувати його від інших явищ суспільного життя, пов'язаних зі скупченням людей [2, с. 288].

Правопорядок як філософське та юридичне поняття є предметом багатьох наукових досліджень. С. В. Петков зазначає, що основними ознаками правопорядку є його регламентація правовими нормами та реальне втілення змісту даних норм у життя, урегульованість на їх основі суспільних відносин і гарантованість дотримання державою [3].

Правопорядок сприймається як засіб буття права у соціальному просторі, що дозволяє вирішувати соціальні конфлікти правовими засобами. Зв'язок правопорядку як цілісного явища з суспільними відносинами у всіх сферах життєдіяльності людей показує, що правопорядок як результат правового регулювання формується механізмом, будучи базисом суспільного ладу. Правопорядок є правовим режимом, який досягається на основі права, що відображає стан правової впорядкованості суспільного життя, матеріалізований режим законності, інструмент подолання негативних тенденцій у суспільстві.

Правопорядок – це першооснова для реалізації положень Конституції України та ефективного функціонування державних структур та інститутів громадянського суспільства, які виконують правотворчі, правозастосовні та правоохоронні функції. З позиції адміністративно-правової науки це певна система взаємозалежних утворюючих цілісну єдність ознак та елементів, що виражають різні рівні правової впорядкованості суспільних відносин.

Найвні наукові підходи в осмисленні правопорядку як юридичної категорії дозволяють виділити низку ознак. Правопорядок сприймається як синонім громадського порядку у вузькому значенні; складова громадського порядку; основа суспільного ладу, що дозволяє визначити його зміст та сутність. Громадський порядок, виходячи з адміністративно-правового розуміння, може трактуватися як правовий порядок, який встановлюється та підтримується адміністративно-правовими нормами.

Плюралізм наукових поглядів про категорію «правапорядок» пояснюється різноманітним проявом права в різних суспільних відносинах і різницею методології, що застосовується для дослідження.

Для комплексного дослідження терміна «правапорядок» доцільно розглянути функції і принципи. Функція як багатозначний термін зустрічається у багатьох джерелах, присутній у різних наукових працях. Функція правопорядку розглядається як внутрішня, постійна і основна функція держави, яка виражає соціальне призначення та службову роль, є результатом взаємодії суспільства та влади. Функція правопорядку поділяється на дві підфункції: інституційну та територіальну. Інституційна підфункція реалізується, спираючись на компетенцію конкретного органу. Територіальна базується на розмежуванні повноважень органів влади за певними просторовими кордонами.

Функції правопорядку реалізуються у межах певних основних засад – принципів. Важливим принципом правопорядку, зокрема під час підготовки та проведення масових заходів, є принцип законності. Законність – загальний принцип права, у якому синтезується досвід розвитку права. Це комплексне політико-правове явище, що відображає правовий характер організації суспільного життя, органічний зв'язок права і влади, права та держави [4, с. 453].

Законність перетворюється на правопорядок, вона є функціональною характеристикою реалізації правових норм, а правопорядок – статичною характеристикою реалізації права. Крім цього принципу, правопорядок базується на інших важливих засадах. Принципи правопорядку поділяються на дві групи: принципи, без яких неспроможний існувати жоден конкретно-історичний вид правопорядку; принципи-ідеали, в існування яких зацікавлене суспільство.

До першої групи належать: правовий характер, підконтрольність, гарантованість, стабільність. Друга група принципів – демократизм, справедливість, ефективність, стійкість та міцність. Зазначені принципи, використовую-

ючи метод аналогії, можна проектувати на сферу масових заходів. Стан правопорядку під час масових заходах, його забезпечення, підтримка, підконтрольна державі, її органам, включеним як самостійні суб'єкти у відповідні правові відносини. Від діяльності державних органів, у першу чергу Національної поліції, залежить сам факт існування правопорядку.

Свобода організації та проведення масових заходів, гарантована державою, може бути обмежена тільки у законодавчому порядку. Стабільність як принцип правопорядку під час масових заходів проявляється у тому, що ці суспільні відносини є частиною повсякденного життя. Право громадян на масові заходи та порядок на них є одним із проявів демократії.

Застосування правоохоронних норм у сфері забезпечення правопорядку має ґрунтуватися на принципі поєднання можливості реалізації права громадян на масові заходи та можливого його обмеження державою. Процес забезпечення правопорядку повинен ґрунтуватися на принципі ефективності, тобто методи, що застосовуються, повинні запобігати або мінімізувати негативні наслідки.

Принцип стійкості проявляється в тому, що необхідно виключити можливість порушення правил, встановлених правовими нормами, створити механізм відновлення порушеного права.

Сформульовані принципи дозволяють виявити сутність та зміст правопорядку під час масових заходів. Сутність правопорядку полягає в тому, що, будучи однією з форм прояву соціального порядку, відображає ступені: підпорядкованості суспільних відносин чинним юридичним розпорядженням; стійкості державних та інститутів громадського суспільства, що функціонують на основі права; використання учасниками правовідносин суб'єктивних прав і належного виконання покладених юридичних обов'язків; можливості соціальних суб'єктів адаптуватися до умов правового життя без кардинального перегляду ціннісних орієнтацій та шкоди для власних законних інтересів. Правопорядок під час масових заходах носить правовий характер, будучи заснованим на нормативно-правових актах.

Масові заходи є однією із форм прояву соціальної активності. Суспільні відносини потребують упорядкованості нормами права, передусім, нормами адміністративного законодавства. Поведінка суб'єктів відповідних правовідносин має ґрунтуватися на вимогах правомірності. Масові заходи є явищем, що дуже динамічно змінюється, відповідно, процес забезпечення правопорядку на них не може бути статичним.

Зміст правопорядку представляється як система правових і неправових засобів, що впливають на відповідні суспільні відносини з метою встановлення та підтримки правомірної поведінки суб'єктів, кінцевий результат якого – реалізація права громадян на масові заходи.

Класичне розуміння правомірної поведінки як поведінки, що не суперечить нормі права та їх не порушує, сформульовано В.В. Копейчиковим [5, с. 189]. Подане визначення має загальний характер, що не дозволяє побачити особливості в конкретних суспільних відносинах.

З погляду на теоретичні та методологічні засади дослідження правомірної поведінки особи – це діяльність у сфері соціальної дії права, яка полягає у використанні, дотриманні, виконанні. Розкриваючи зміст правопорядку, правомірна поведінка – це поведінка, яка врегульована нормами права та направлена на досягнення мети правового регулювання. Правомірна поведінка виражається у взаєминах суб'єктів, обмежених правами та свободами, які не суперечать чинному праву та визнані справедливими у суспільстві.

Правомірна поведінка – це завжди дії певних суб'єктів; дані дії базуються на нормах права; суб'єкти можуть бути колективними та індивідуальними; дії суб'єктів ґрунтуються на наявних правах, у межах наявних обов'язків; держава виступає як гарант їх реалізації.

На думку І. Є. Переш і Я. О. Бариської, через масовий характер правомірної поведінки держава здатна реально та ефективно реалізовувати покладені на неї функції, а право – виконувати своє пряме призначення [6, с. 68].

Правомірна поведінка в досліджуваній сфері представляється як поведінка колектив-

них та індивідуальних суб'єктів, які реалізують право на масові заходи за дотриманням обов'язків виконання чинних правових розпоряджень.

Протиправні прояви, якщо вони мають масовий характер, несуть серйозну загрозу правопорядку під час масових заходів. У юридичній літературі приділено певну увагу опису феномена протиправної поведінки. Протиправна поведінка у сфері масових заходів – це поведінка суб'єктів відповідних правовідносин, що порушує чинні правові розпорядження, негативно впливає на цю сферу суспільних відносин, за яку встановлено юридичну відповідальність, у тому числі адміністративну.

Як приклад можна навести дії, що перешкоджають організації чи проведенню зборів, мітингу, демонстрації, ходи чи пікетування. Відповідальність за це встановлена статтею 185¹ «Порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій» Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Стаття 185² КУпАП передбачає відповідальність за створення умов для організації та проведення з порушенням встановленого порядку зборів, мітингів, вуличних походів або демонстрацій. Ці та інші дії можуть бути варіантами протиправної поведінки, що порушує правопорядок під час масових заходів [7].

Аналіз поняття правопорядку, його сутності, змісту, функцій та принципів дозволяє розглядати правопорядок під час масових заходів як збірну категорію, в якій можна виділити елементи: результат точного та повного виконання юридичних принципів та правових норм, що встановлюють порядок підготовки та проведення масових заходів; кінцевий позитивний результат реалізації права громадян масові заходи.

Під правопорядком слід розуміти впорядкований адміністративно-правовими нормами та встановленими юридичними принципами стан суспільних відносин, за якого особи безперешкодно реалізують право на організацію та проведення масових заходів. Водночас правопорядок забезпечується, що розглядається як

діяльність зі створення оптимальних умов реалізації наявних у суб'єктів прав та як результат такої діяльності. Забезпечення правопорядку – одна з ключових функцій та завдань органів публічної адміністрації, у реалізації яких задіяні всі структурні підрозділи.

Забезпечення правопорядку – діяльність держави, спрямована на створення сприятливих умов формування правопорядку, ефективною реалізації прав і свобод суб'єктів права. Як самостійний напрям діяльності державних органів це закріплено в окремих нормативно-правових актах.

Позначена мета досягається внаслідок дії певного механізму, який за правовою природою включених до нього елементів можна сформулювати як адміністративно-правовий механізм забезпечення правопорядку під час підготовки та проведення масових заходів.

Розкриття поняття «адміністративно-правовий механізм забезпечення правопорядку під час підготовки та проведення масових заходів» неможливе без визначення термінів «механізм», «механізм забезпечення».

У тлумачному словнику української мови механізм трактується виходячи з філософського розуміння, що зводить все різноманіття буття до простих законів механіки. Механізм – це досить об'ємна категорія, під якою розуміється комплекс взаємозалежних елементів, керована взаємодія, яка призводить до певного результату [8].

Даний термін у різних формулюваннях широко представлений у теорії права та галузевих юридичних науках. П. М. Рабинович та М. І. Хавронюк, розглядаючи теорію захисту прав людини та громадянина, доводить об'єктивну необхідність існування особливого соціально-юридичного механізму, виділяючи державно-правовий механізм захисту прав і свобод особи, конструюючи як єдність механізмів держави, права, гарантій та юридичної відповідальності, включаючи системоутворюючі компоненти: правову культуру, правову свідомість, законність та правопорядок [9, с. 213].

Суттєве значення у контексті правового регулювання проведення масових заходів

має механізм забезпечення єдності правового простору України, що представляє систему органів державної влади та заходів, які вони вживають, спрямованих на усунення суперечливості правових актів та створення умов для однакового розуміння Конституції України, законодавства та інших нормативно-правових актів. У цьому аспекті є важливим конституційно-правовий механізм забезпечення державної цілісності України, як сукупність нормативно-правових актів міжнародного, державного, регіонального та місцевого рівня, необхідних для ефективної охорони взаємозалежних елементів державної цілісності.

Механізму забезпечення та захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні можна розглядати як систему закріплених законом методів, способів і засобів, що застосовуються суб'єктами правозахисної діяльності з метою забезпечення конституційних прав та свобод громадян.

М. О. Семенишин виділяє механізм забезпечення конституційних прав людини у сфері діяльності Національної поліції, розглядаючи як збалансований комплекс заходів нормативно-правового, організаційно-управлінського та суспільно-наглядного характеру, спрямованих на формування умов для максимально повної реалізації конституційних прав, свобод і обов'язків людини та громадянина у сфері діяльності поліції [10, с. 146].

Концептуальне дослідження механізму забезпечення правопорядку проведено Т. С. Подорожною, яка аргументує багаторівневий та багатофункціональний характер правопорядку, наголошує на системності. Ідея правового порядку має універсальний характер: сумісна з будь-яким типом праворозуміння, хоч і має в межах кожного з них специфічний зміст; є безпосереднім вираженням права з погляду його призначення і можливостей оптимальної організації всіх сторін соціального життя. Відповідно, розгляд правопорядку передбачає застосування міжгалузеві методології, орієнтованої, перш за все, на соціальні аспекти існування права [11, с. 412].

Механізм забезпечення є у понятійному апараті багатьох юридичних наук. Механізм

забезпечення представляється сукупністю, системою правових і неправових засобів впливу на різні об'єкти, переважно на різні суспільні відносини. Механізм забезпечення слугує реалізації конкретного права. Критерії розмежування напрямів дії механізму забезпечення укладено у правовому регулюванні, у застосовуваних базових нормах права.

Адміністративно-правовий механізм забезпечення правопорядку під час масових заходів – це комплекс застосовуваних уповноваженими органами влади адміністративно-правових засобів управлінського впливу на суспільні відносини, що складаються під час підготовки, організації та проведення масових заходів з метою забезпечення правопорядку, включає взаємодію з інститутами громадянського суспільства. Види взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства різноманітні. Взаємодія різниться залежно від особливостей завдань, що вирішуються поліцією спільно з громадянським суспільством, змісту завдань, сфери діяльності, характеру, тривалості й ініціатора взаємодії, що обумовлюють застосування певних адміністративно-правових засобів [12, с. 84].

Адміністративно-правові засоби, будучи правовим інструментарієм реалізації прав та законних інтересів учасників відповідних відносин, є невід'ємним елементом адміністративно-правового механізму забезпечення правопорядку під час масових заходів.

Функції правових засобів полягають у досягненні поставлених цілей, спрямованих на правове регулювання та усунення конфліктів законними, правовими методами, за допомогою правових засобів досягається компроміс між інтересами всіх учасників.

Під адміністративно-правовими засобами доцільно вважати систему адміністративно-правових норм та адміністративних процедур (дій), які реалізуються уповноваженими суб'єктами, що надають регулюючий вплив на поведінку учасників у сфері масових заходів. Практично правові засоби є заснованими на законі процесами, з яких досягається поставлена мета.

Наприклад, до таких дій відносяться заходи примусу, які застосовуються поліцейськими,

передбачені законом «Про Національну поліцію» – доставлення, затримання, оточення ділянок місцевості, застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї. Механізм приводиться в дію уповноваженими органами держави, що забезпечують реалізацію зацікавленими суб'єктами права на масові заходи, забезпечують правопорядок і безпеку під час проведення. Владні органи є невід'ємною частиною такого механізму.

Висновки. Основним органом державної влади, що реалізує повноваження у сфері забезпечення правопорядку у громадських

місцях, є Національна поліція, яка захищає право громадян у сфері масових заходів, де держава в особі уповноважених органів є активним учасником суспільних відносин, що складаються. Відхід держави з цієї сфери може призвести до непередбачених наслідків. Національна поліція як суб'єкт адміністративно-правового механізму у взаємодії з іншими заінтересованими органами повинна забезпечити необхідний рівень правопорядку, достатній для вільної реалізації права громадян на масові заходи – збори, мітинги, вуличні походи та демонстрації.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : Наказ МВС України від 23.08.2018 р. № 706. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MVS873>.
2. Ковтун М. С., Іванюк А. О. Особливості здійснення адміністративної діяльності поліції під час проведення масових заходів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 387–290.
3. Петков С. В. Правопорядок. 2022. URL: <https://tnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%82.pdf>.
4. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник / Остапенко О. І., Ковалів М. В., Гулак Л. І. та ін. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.
5. Теорія держави і права : навчальний посібник / за заг. ред. Лисенкова С. Л., Копейчикова В. В. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.
6. Переш І. Є., Бариська Я. О. Теоретичні характеристики правомірної поведінки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2019. Випуск 59. Том 1. С. 66–69.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
8. Механізм. Словник іноземних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%CC%E5%F5%E0%ED%B3%E7%EC>.
9. Права людини і громадянина : навчальний посібник / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. Київ : Атіка, 2004. 463 с.
10. Семенишин М. О. Механізм захисту прав і свобод людини в діяльності Національної поліції України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 143–146.
11. Подорожна Т. С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації : дис ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2017. 503 с.
12. Ковалів М. В. Взаємодія поліції та інститутів громадянського суспільства. *Соціально-правові студії*. 2021. Випуск 2(12). С. 79–85.

References:

1. Pro zatverdzhennya Kontseptsiyi zaprovadzhennya v diyal'nosti ta pidrozdiliv Natsional'noyi politsiyi Ukrayiny skandinavsk'oyi modeli zabezpechennya publichnoyi bezpeky ta poryadku pid chas provedennya masovykh zakhodiv: Nakaz MVS Ukrayiny vid 23.08.2018 r. № 706. [On the approval of the Concept of the implementation of the Scandinavian model of ensuring public safety and order during mass events in the activities and units of the National Police of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated August 23, 2018 № 706]. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MVS873> [in Ukrainian].
2. Kovtun M. S., Ivanyuk A. O. (2020) Osoblyvosti zdiysnennya administratyvnoyi diyal'nosti politsiyi pid chas provedennya masovykh zakhodiv. [Peculiarities of the implementation of administrative activities of the police during mass events]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal – Legal scientific electronic journal*. 8. 387-290. [in Ukrainian].

3. Pyetkov S. V. (2022) Pravoporyadok. Retrieved from <https://tnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%82.pdf> [in Ukrainian].
4. Administratyvne pravo Ukrainy (zahal'na chastyna): navchal'nyy posibnyk (2021) / Ostapenko O. I., Kovaliv M. V., Hulak L. I. ta in. [Administrative law of Ukraine (general part): study guide / Ostapenko O. I., Kovaliv M. V., Hulak L. I. and others]. L'viv: SPOLOM [in Ukrainian].
5. Teoriya derzhavy i prava: navchal'nyy posibnyk. (2002) Za zah. red. Lysenkova S. L., Kopyeychikova V. V. [Theory of the state and law: textbook. In general ed. Lysenkova S. L., Kopyeychikova V. V.] Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
6. Peresh I. YE., Barys'ka YA. O. (2019) Teoretychni kharakterystyky pravomirnoyi povedinky. [Theoretical characteristics of lawful behavior]. Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University. 59. 1. 66-69. [in Ukrainian].
7. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravjporushennya: Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 r. № 8073-KH. [Code of Ukraine on Administrative Violations: Law of Ukraine dated December 7, 1984 №. 8073-X]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> [in Ukrainian].
8. Mekhanizm. Slovnyk inozemnykh sliv. [Mechanism. Dictionary of foreign words]. Retrieved from <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%CC%E5%F5%E0%ED%B3%E7%EC> [in Ukrainian].
9. Prava lyudyny i hromadyanyna: naval'nyy posibnyk (2004) / P. M. Rabinovych, M. I. Khavronyuk. [Rights of man and citizen: general guide / P. M. Rabinovych, M. I. Havronyuk]. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
10. Semenysyn M. O. (2020) Mekhanizm zakhystu prav i svobod lyudyny v diyal'nosti natsional'noyi politsiyi Ukrainy. [The Mechanism for the Protection of Human Rights and Freedoms in the Activities of the National Police of Ukraine]. Porivnyal'no-analitychne pravo – Comparative and analytical law. 2. 143-146. [in Ukrainian].
11. Podorozhna T. S. (2017) Pravovyy poryadok: teoretyko-metodolohichni zasady konstytutsionalizatsiyi: dys ... d-ra yuryd. nauk: spets.: 12.00.01. Kyiv. [Legal order: theoretical-methodological principles of constitutionalization: diss... doctor of jurid. Sciences: special: 12.00.01]. 503. [in Ukrainian].
12. Kovaliv M. V. (2021) Vzayemodiya politsiyi ta instytutiv hromadyans'koho suspil'stva. [Interaction between the police and institutions of civil society]. Sotsial'no-pravovi studiyi – Social and legal studies. 2 (12). 79-85. [in Ukrainian].